УДК 7.079:79.092(477.44) «2022/2024 https://doi.org10.31652/3041-1017-2024(3)-02

КОНКУРСНО-ФЕСТИВАЛЬНА ПРАКТИКА НА ВІННИЧЧИНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (2022-2024 рр.)

Василь Романчишин

Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського», м. Київ, Україна

Анотація

У статті проаналізовано особливості проведення фестивалів та конкурсів у Вінницькій області в умовах воєнного стану, виявлення їхнього впливу на культурний розвиток регіону, збереження культурної спадщини і підтримки морального духу суспільства, а також адаптації культурної діяльності до нових екстремальних умов. Методологія дослідження ґрунтується на системному підході, а також на застосуванні методів аналітичного, культурологічного, порівняльного, що сприяло комплексно висвітлити окреслену проблематику та отримати відповідні результати розвідки. Дослідження проводилось в умовах воєнного стану, що є новим соціальним і політичним контекстом для культурної діяльності регіону. Новизна статті полягає в аналізі механізмів адаптації культурно-мистецьких заходів, форматів і методів їхнього проведення в умовах війни, включаючи використання онлайн-форматів, гібридних моделей і нових методів забезпечення безпеки учасників. Приділено увагу тому, як фестивально-конкурсні заходи сприяють підтримці морального духу суспільства, сприяють згуртованості й збереженню національної ідентичності в кризовий час. У час небезпеки, якою стала війна, що її розпочала московія проти України, культурно-мистецькі заходи стали своєрідним символом і прикладом сили й незламності народу, віри в перемогу. Доведено, що одним із дієвих культурних інструментів став фестивально-конкурсний рух, що активно застосовували на Вінниччині. Попри складнощі об'єктивного характеру тут продовжили довоєнну традицію організації заходів різних рівнів і статусів – від міжнародних до районних. Разом з тим, кількісно переважали події міжнародного й Всеукраїнського рівнів завдяки підтримці державних інституцій, громадських організацій, іноземних партнерів. З'ясовано, що на Вінниччини підтримували традицію організації музичних, хореографічних, фольклорних, театральних, літературно-мистецьких, фестивалів кіномистецтва, фестивалів національних культур, візуального мистецтва. З огляду на небезпеку, організатори змінювали формат заходів: пропонували дистанційні форми участі, змішані формати чи офлайн у нових безпечних локаціях. Зазнавали коригування програми подій: від зменшення заходів в межах проєкту до перевершення пропозицій, порівняно з довоєнним часом. Усі без винятку івенти мали національно-патріотичні ознаки: у гаслах, назвах подій, змісті програм, виступах учасників. Часто заходи оголошували благодійними, кошти спрямовували на підтримку армії. Статистика відвідувань культурно-мистецьких заходів і відгуки красномовно свідчила про важливість і доцільність їхнього проведення.

Ключові слова: конкурси, фестивалі, практика, Вінницька область, воєнний стан.

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

UDC 7.079:79.092(477.44) «2022/2024 https://doi.org10.31652/3041-1017-2024(3)-02

COMPETITION-FESTIVAL PRACTICE IN VINNICHCHINA UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE (2022-2024)

Vasyl Romanchyshyn

Communal Higher Education Institution of Kyiv Regional Council «Pavlo Chubynsky Academy of Arts», Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to analyze and study the peculiarities of holding festivals and competitions in the Vinnytsia region under martial law, to identify their impact on the cultural development of the region, the preservation of cultural heritage and the support of the moral spirit of society, as well as the adaptation of cultural activities to new extreme conditions. The research methodology is based on a systematic approach, as well as on the application of analytical, cultural, and comparative methods, which helped to comprehensively highlight the outlined issues and obtain relevant intelligence results. The research is conducted under martial law, which is a new social and political context for the cultural activities of the region. The novelty is contained in the analysis of the mechanisms of adaptation of cultural and artistic events, formats and methods of their implementation in the conditions of war, including the use of online formats, hybrid models and new methods of ensuring the safety of participants. Attention is paid to how festival-competition events contribute to the maintenance of the moral spirit of society, contribute to cohesion and the preservation of national identity in times of crisis. In the time of danger, which was the war started by Moscow against Ukraine, cultural and artistic events became a kind of symbol and example of the strength and indomitability of the people, faith in victory. One of the effective cultural tools was the festival-competition movement, which was actively used in Vinnytsia region. Despite the difficulties of an objective nature, the pre-war tradition of organizing events of various levels and statuses, from international to district, was continued here. At the same time, events at the international and All-Ukrainian levels prevailed quantitatively thanks to the support of state institutions, public organizations, and foreign partners. It was found out that in Vinnytsia they supported the tradition of organizing musical, choreographic, folklore, theatrical, literary and artistic, film festivals, festivals of national cultures, and visual arts. In view of the danger, the organizers changed the format of the events: they offered remote forms of participati
on, mixed formats or offline in new safe locations. The program of events underwent adjustments: from a reduction of events within the project to an excess of proposals compared to pre-war times. All events, without exception, had national and patriotic features: in slogans, names of events, content of programs, performances of participants. Often the events were declared charitable, the funds were directed to support the army. The statistics of visits to cultural and artistic events and reviews eloquently testified to the importance and expediency of their holding.

Keywords: contests, festivals, practice, Vinnytsia region, martial law.

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка наукової проблеми. Конкурси і фестивалі, зокрема в культурології, розглядають як багатогранні феномени, які відіграють ключове значення в збережені й трансляції культури. Вони не тільки відображають існуючі культурні процеси, а й активно впливають на формування культурних практик і норм у суспільстві.

Вивчення конкурсно-фестивальних практик в їхньому регіональному прояві дає можливість оцінити їхні соціально-культурні ефекти: покращення якості життя, підтримка соціального капіталу, укріплення національної культурної ідентичності. Це особливо важливо в контексті розробки культурних стратегій, спрямованих на стійкий розвиток регіонів.

В умовах воєнного стану суспільство зазнає значних змін, які відбиваються на всіх аспектах життя, а також на культурі й мистецтві. Конкурсно-фестивальні заходи відіграють неабияку роль в підтримці культурної ідентичності й згуртованості суспільства, що особливо актуально в умовах кризових ситуацій. Окрім того, регіональні культурні заходи покликані відігравати ключову роль у підтримці соціальної інтеграції та солідарності всередині регіону. Вони сприяють налагоджуванню зв'язків між різними соціальними й етнічними групами, що особливо важливо в період нестабільності.

Кожний регіон має свої унікальні культурні стратегії й пріоритети, які посилюються в кризових умовах. Конкурсно-фестивальні практики стають важливим інструментом реалізації таких практик, допомагають регіону вкріпити свої культурні позиції як усередині країни, так і на міжнародній арені.

Регіональні фестивалі й конкурси є ефективним засобом залучення внутрішніх і зовнішніх міжнародних ресурсів (грантів, проектів), що сприяє розвитку регіону, навіть в умовах обмеженого фінансування.

Отже, дослідження конкурсно-фестивальної практики на регіональному рівні (Вінницька область) в умовах воєнного стану є обґрунтованим як з точки зору зміцнення регіональної унікальності йкультурних традицій, так і підтримки соціальної інтеграції та загальної згуртованості. До того ж, Вінниччина – моя батьківщина, тут я робив свої перші кроки в мистецтві, тут відбувалося моє становлення як творчої особистості, тож мене завжди цікавить і вабить багатогранне й інтенсивне культурно-мистецьке життя рідного краю. До того ж, у задекларованому контексті ця тема не була предметом дослідження, що підкреслює її своєчасність й актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання фестивально-конкурсного руху привертали увагу багатьох дослідників. Так, М. Б. Швед розглядав тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики, культурно-історичні передумови фестивального руху у світі. На прикладі Польщі автор продемонстрував особливості закордонного досвіду організації музичних івентів, а також розкрив передумови, етапи становлення, концепції вітчизняних профілюючих фестивалів. Хронологічні межі дослідження стосувалися кінця минулого й початку нашого століття.

Дотичною до теми дослідження були погляди Р. Безуглої. Авторка аналізує особливості фестивально-конкурсного руху в масштабах країни під час гібридних загроз [1].

Науковий інтерес на питаннях конкурсів, фестивалів інших івентів зосереджували О. Іванова, Т. Вербіцька, П. Дрозда. Регіональні особливості сучасних фестивальних практик вивчають дедалі більше дослідників. Щодо Вінниччини, то питання організації фестивальної сфери в області деякою мірою торкаються Ю.О. Московічова [7], Т. Бурдейна-Публіка [2], С. Іскра [6]. Наше дослідження підготовлено на матеріалах веб-ресурсів різних мистецьких заходів і подій Вінницького регіону.

Мета статті. Аналіз особливостей проведення фестивалів та конкурсів у Вінницькій області в умовах воєнного стану, виявлення їхнього впливу на культурний розвиток регіону, збереження культурної спадщини й підтримки морального духу суспільства,

Виклад основного матеріалу. Фестиваль, за нашим визначенням, є масовим святом, він присвячений конкретному виду мистецтва чи акумулює в собі декілька видів художньої творчості. Фестиваль – надзвичайно якісний спосіб демонстрації досягнень музичного, візуального, літературного, театрального, естрадного, циркового чи кіномистецтва, тому цей захід трактують як особливу можливість культурного обміну, розширення художнього

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

світогляду глядачів і учасників свята. Разом з тим, фестиваль відіграє вагому роль в просторі національних культур, установлює узаємозв'язок і породжує взаємовплив у глобальному культуротворчому процесі.

До початку російсько-української війни Україна, власне, кожний окремий регіон були майданчиком для проведення різноманітних фестивально-конкурсних івентів. У цьому контексті Вінниччини набула чималого досвіду, прославилася як організатор престижних заходів міжнародного й всеукраїнського рівнів, стала одним із осередків фестивального руху країни.

З початком великої війни фестивальний рух було пригальмовано, проте не зупинено. Важкі випробування, перебування в постійній напрузі, стресові ситуації (бомбардування населених пунктів, втрата домівок, загибель рідних, вбивство дітей, розлучення з близькими, вимушене переселення тощо) фізично й морально виснажувало людей. Надзвичайно важливо було послабити напругу, надати людям силу й віру, зарядити позитивними емоціями. У цьому контексті важко переоцінити роль закладів культури й мистецтва, які проводили масові заходи, що мали своєрідний дієвий психотерапевтичний ефект, сприяли емоційному поновленню сил і впевненості в Перемозі. Серед таких культурно-масових заходів, що проводилися, чи не останню роль відігравали фестивалі й конкурси.

Аналіз стану конкурсно-фестивального руху під час воєнного стану розпочнемо з музичних фестивалів, яких в області було найбільше й вони були різноманітними за статусом і за стильовими напрямками.

Історія Міжнародного фестивалю органної та камерної музики «Музика в монастирських мурах» розпочалася 1999 року з встановлення в Храмі Матері Божої Ангельської органу. Ініціатором і незмінним художнім керівником фестивалю до сьогодні є Георгій Курков. За рішенням організаційного комітету, попри надскладну ситуацію 2022 р., щорічну традицію проводити захід не було порушено, хоча були внесені певні зміни: фестиваль не оголошували міжнародним і кількість концертів обмежувалася трьома, замість традиційних 6–7. Натомість програма фестивалю була наповнена символізмом. Так, у виконанні Г. Куркова звучав твір українського композитора Ю. Шевченка «Ми є» та імпровізація на тему «Святий Боже». Його автор Мечислав Сульжинський був органістом у київському костелі св. Олександра. Під час Першої світової війни його, як громадянина Німеччини, депортували до Сибіру. Написана в таборі композитором музика додавала полякам стійкості мужньо перенести випробування, які випали на їхню долю під час Другої світової війни [15]. Ювілейний XV фестиваль відбувся повноформатно в 2023 р., окрім українських, виступали шестеро зарубіжних музикантів: із Польщі, Угорщини, Франції. Відомий польський музикант Віктор Лияк на запитання «Чи не боявся він їхати в Україну?» відповів так: «Моя сім'я під час нацистської окупації переховувала євреїв – це було незрівнянно більшою небезпекою, аніж тепер приїхати в Україну. Моєму двоюрідному братові поставили пам'ятник за те, що під час війни він в одному бою сам один спалив 6 німецьких танків. І він теж наражався на більшу небезпеку. Я походжу з родини, яка не боїться. Головне – не боїться жити» [15].

Подію широко висвітлювали в засобах масової інформації, соціальних мережах, домінували позитивні відгуки. Про важливість проведення таких заходів свідчать слова однієї з гостей фестивалю: «Коли я слухала фантазію Баха, у мене перед очима вимальовувались картини нинішньої війни. На фронті воює мій брат, а нещодавно загинув наш давній друг, отже, я не можу про це не думати. Слухаючи першу частину, я уявляла трагічні картини: зруйновані міста, загиблі люди... Натомість друга частина пробуджувала надію, налаштовувала на оптимізм. Я уявляла наступ наших військ, звільнення наших міст і селищ і майбутню перемогу» [5].

Кожного року від початку великої війни проходив Міжнародний конкурс молодих виконавців «Подільський водограй». З Положення XI-го Міжнародного конкурсу, що відбувся в квітні 2024р. дізнаємося, що до організації заходу долучилися: Департамент гуманітарної політики та управління культури та креативних технологій Вінницької обласної державної адміністрації, обласна філармонія, громадська організація «Подільський водограй», педагогічний університет тощо. Конкурс проводився за кошти організаторів заходу, реєстраційних внесків та меценатів. Головною метою конкурсу, як зазначалося в привітання

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

одного із організаторів заходу, було: «залучення учнів мистецьких шкіл, студентів закладів вищої освіти мистецького спрямування задля виявлення та підтримки обдарованої молоді, адже особливо теперішні нелегкі часи, як ніколи, зосереджують свідомість та биття сердець кожного з нас, на нашому рідному, українському, на тому, що житиме у віках, у нових сучасних поколіннях та через безліч поколінь. Популяризація конкурсу, а, отже? мистецтва, сприяє величезному зміцненню духу та моральної стійкості, допомагає зміцненню віри, надії та любові. Утілюючи цей наш спільний мистецький проєкт в життя, ми допомагаємо кожному з нас бути сильним та відповідальним, креативним та впевненим у собі, працювати над своїми здібностями та талантами, удосконалюючи себе, а отже – свою країну!» [20]. Звертають на себе увагу умови участі у конкурсі: кожний учасник виконує дві п'єси, один твір, бажано українського автора.

В небезпечний час не відмовилися від проведення щорічного Міжнародного фестивалю-конкурсу народного хорового співу «Над Собом пісня дзвінко лине» ім. В. І. Іжевського його організатори, а саме: управління культури Іллінецької міської ради та «Центр культури, мистецтва та естетичного виховання Іллінецької міської ради» та співорганізатори: Вінницький обласний центр народної творчості та Департамент гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації. Метою проведення заходу визначено: «зближення міжнародних зав'язків з закордонним українством, встановлення творчих колективів, сприяння дружнім зв'язкам і зміцнення взаємодії з Асоціаціями українських організацій країн Балтії, Європи, Всеукраїнськими етнічними об'єднаннями (діаспора) в Україні, збереження та подальшого розвитку традиційної народної пісенної культури, виявлення та підтримки талановитих виконавців народних пісень, а також з метою вшанування хорового диригента, композитора, фольклориста, родоначальника народного-хорового співу на Вінниччині Віталія Іовича Іжевського» [12]. Учасниками фестивалю є вокальні ансамблі та хорові колективи з України та зарубіжні творчі колективи. У Положенні зазначено, що захід є некомерційним і його організація здійснюється за рахунок унесків учасників конкурсу й спонсорської допомоги. Фестиваль проходив у приміщенні Іллінецького міського будинку культури. На VIII Міжнародному фестивалі-конкурсі, що проходив в червні 2024 року, узяло участь 57 колективів, а саме – 46 колективів з 17 областей України та 11 зарубіжних колективів із Латвії, Німеччини, Канади, Румунії, Швейцарії, Фінляндії і Молдови. Загальна кількість учасників становила 330 осіб [17].

Один із відомих заходів з доброю давньою репутацією є дитячо-юнацький естрадний конкурс «Музична парасолька». Заснований у 1992 році, даний конкурс домігся визнання і отримав статус Міжнародного в 2001році. У свій «зоряний час» конкурс збирав до тисячі учасників – талановитих дітей з України та європейських країн. Метою конкурсу є популяризація дитячої творчості, виявлення талановитої молоді в жанрах сучасної естради. Традиційно встановлений віковий ценз учасників конкурсу: від 6 до 18 років було змінено в 2023р. з 4 до 25 років [3]. У 2023р. обласний конкурс проходив у приміщенні концертної зали Вінницької обласної філармонії ім. М. Леонтовича.

Не можна оминути увагою легендарний фестиваль «Червона рута». Відомо, що Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики започатковано в 1989 році в м. Чернівці, на батьківщині Володимира Івасюка, автора пісні «Червона рута», яку багато українців вважають уже народною. Перший фестиваль гучно заявив про себе, спричинив своєрідний культурний вибух, засвідчив появу яскравого креативного національно орієнтованого заходу. Так, в присутності 20-тисячної аудиторії на стадіоні «Буковина», вперше виконано державний славень України, пісні на слова поетів «розстріляного відродження». Якщо пригадати, що ця подія відбулася за часів СРСР, то організаторам вистачило мужності свідомо наражатися на небезпеку. За роки свого існування фестиваль відкрив для країни й світу багато талановитих особистостей. Назвемо імена деяких із переможців фестивалю «Червона рута»: Олександр Пономарьов, Марія Бурмака, Руслана Лижичко, Віктор Павлік; гурти: «Брати Гадюкіни, «Океан Ельзи», «Скрябін», «Танок на майдані Конго», «Піккардійська терція», «Даха-Браха» та багато інших.

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Фінал Всеукраїнського фестивалю заплановано на 2025 рік. Тому до цього часу проводиться кропітка підготовча робота – проведення обласних вибіркових турів. Організаторами визначена наступна мета відбіркових конкурсів: «здійснити пошук молодих обдарованих виконавців по всій Україні, стимулювати створення патріотичного пісенного репертуару та розміщення його в ЗМІ, відкрити нові імена та вивести їх на велику сцену» [4]. У Положенні фестивалю окремо виписані умови проведення конкурсів. Зокрема, визначені співорганізатори заходів, умови подачі заявок на участь, відповідно до жанрів, визначені вікові категорії учасників тощо. Також зазначалося, що участь у відбіркових конкурсах безкоштовна, не потребує жодних внесків. Учасниками конкурсів можуть бути і не громадяни України, про що потрібно завчасно повідомити дирекцію фестивалю. Конкурсні прослуховування проходять публічно, вони є доступними й безкоштовними для всіх охочих [9].

Щодо Вінницької області, то заявки на конкурс подали 56 виконавських одиниць (усього 145 осіб), вони представлятимуть конкурсну програму в таких жанрах: українського автентичного фольклору (8 в.о.), акустичної (7 в.о.), поп (38 в.о.), рок (3 в.о.). Загалом же у відбіркових конкурсах по всій країні візьме участь біля трьох тисяч осіб – це близько тисячі гуртків та солістів. Важко не погодитись з організаторами, що «проведення відбіркових конкурсів XVII Всеукраїнського фестивалю «Червона рута» матиме значний виховний, національно-патріотичний і культурно-просвітницький ефект, сприятиме реалізації державної політики підтримки талановитої молоді, відродження духовності та розвитку й функціонування української мови» [9].

З огляду на екстраординарну ситуацію, чимало музичних фестивалів проходили в онлайн режимі. Так, Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва «Струни вічності», присвячений пам'яті видатного українського бандуриста Володимира Перепелюка, започатковано в 2003 року. У дистанційному режимі в 2024р. проходив обласний конкурс «Подільська весна». Засновник конкурсу Вінницькій фаховий коледж мистецтв ім. М. Д. Леонтовича. Конкурс розрахований на учнів мистецьких шкіл Вінницької області. Учасники задіяні в таких номінаціях: «Піаністи», «Струнні народні інструменти», «Струнно-смичкові інструменти», «Баяністи, акордеоністи», Дерев'яні духові інструменти, «Спів» (академічний, народний), «Мідні духові інструменти [10].

У форматі онлайн проходив XIII Міжнародний фестиваль «Подільська лялька - 2023». Він був першим серед фестивалів театрів ляльок, що змогли відновити свою фестивальну діяльність. Один із організаторів заходу зазначав: «Цей фестиваль – традиційний, він відбувається 24-й рік поспіль саме в обласному ляльковому театрі. Театр має глибокі традиції, в цьому році йому – 85 років. І в той же час він – сучасний, має сучасне приміщення та використовує сучасні технології. Він найкращий театр ляльок не тільки в Україні, а й в Європі. І єдиний, який побудований в часи незалежності» [13].

Захід проходив під гаслом «Через серця дітей до сердець народів – заради миру в Україні». У програмі представлено вистави п'ятнадцяти театрів (одного аматорського і десяти професійних) з різних міст України та з Ізраїлю, Грузії, Туреччини та Литви. За спостереженнями фахівців організація фестивалю була бездоганною. Із розумінням поставилися до того, що в реаліях війни не було подано достатньо заявок, щоб відбувся конкурсний відбір. Участь у фестивалі брали ті, хто зареєструвався. Попри те, що існувало багато проблем та обмежень, складнощі через об'єктивні причини втілити в життя всі творчі задуми, фестиваль мав позитивні відгуки. Нагородження переможців відбувалося урочисто в приміщенні Вінницького академічного обласного театру ляльок. На свято були запрошені діти, батьки яких загинули в національно-визвольній війні.

Кіномистецтво, а відтак і кінофестивалі завжди були в центрі уваги великої глядацької аудиторії. На Вінниччині традиційно кожного року святкування Дня міста Вінниця розпочинається з «Вінніціанського» кінофестивалю. Попри несприятливі для розваг часи організатори фестивалю не відмовились від його проведення. Так, 9 листопада 2023р. листопада відбувся XVI Незламний «Вінніціанського» фестиваль пародійного та комедійного кіно. В межах фестивалю проходив

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

благодійний аукціон, організований закладом культури «Міський Палац мистецтв» разом з «International United Aid Foundation». Під час акції вдалось зібрати майже 400 тисяч гривень. На ці кошти придбано бойову розвідувально-дозорну машину (БРДМ) для Вінницької 120-ї окремої бригади територіальної оборони [18].

Вінниччина, як й інші регіони України, є етнічно різнобарвною. Основна етнічна група – українці, проте тут живуть представники 130 національностей і народностей. З повагою до них, в області щорічно проходить фестиваль національних культур «Усі ми діти твої, Україно!». Такий захід допомагає зберегти традиції, музику, танці, звичаї різних народів, дозволяє наступним поколінням дізнатися і продовжить свою культуру. Фестиваль – це не тільки свято, а й важливий інструмент для збереження і розвитку культурного різноманіття і гармонійного співіснування різних народів в сучасному світі. Захід започаткований в 1992 році в м. Шаргороді. Безпосередніми його організаторами є відділ культури і туризму Шаргородської міської ради й Вінницький обласний центр народної творчості. Активну підтримку надає управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації. В 2024році захід проходив 4 травня, в його програму входило: виступи національних творчих колективів області, виставки декоративно-ужиткового мистецтва, майстер-класи і фуд-корд (страви національних кухонь) [16]. Учасниками фестивалю стали 16 творчих колективів національних товариств та окремі виконавці міста Вінниця, Шаргородської міської ради, Іванівської територіальної громади. Гості заходу мали можливість побачити самобутність хореографічного та вокального мистецтва українського, єврейського, ромського, польського, молдовського, грузинського народів. Відвідувачам пропонувалось і скоштувати стави національних кухонь, а також відвідати містечко майстрів народної творчості та придбати вироби декоративно-прикладного мистецтва. Було оголошено, що всі заходи фестивалю спрямовуються на допомогу ЗСУ.

Подією в мистецькому житті країни є Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії імені Павла Вірського. Захід проходить раз на три роки в три етапи. У фестивалі беруть участь окремі виконавці чи хореографічні колективи, які працюють у жанрі народної хореографії. Відповідно до вимог, учасники конкурсу мають представляти твори, в основу яких покладено народні традиції, фольклор, обряди та звичаї різних регіонів та національностей країни. Це – українські танці та народні танці національних меншин чи корінних народів будь якого стилю чи жанру [11]. Відбір кращих колективів області для участі у Всеукраїнському конкурсі проходив в креативному просторі Вінницького обласного центру культури «Щедрик» під час IX фестивалю хореографічного мистецтва ім. Володимира Румянцева. Вишукане мистецтво танцю на фестивалі представляло 47 хореографічних колективів (1000 осіб) [18].

На честь видатного подолянина - фольклориста й етнографа Гната Танцюри в 1981році було започатковано районне свято, яке невдовзі, в 1985 р. набуло статусу обласного. Щороку в селі Зятківці (Гайсинська територіальна громада) проходить обласний фестиваль імені видатного односельця Г. Танцюри – відомого філолога і вчителя, який відкрив для всього світу безмежну красу і глибину духовної культури даного регіону: записав п'ять тисяч пісень, тисячі загадок, приказок та прислів'їв, сотні легенд, загадок і переказів. Після дворічної перерви в 2024 році фестиваль відбувся. Його учасники: зразковий аматорський фольклорно-етнографічний ансамбль «Дивоцвіт» Гніванської ДМШ, народний аматорський фольклорний театр «Господині» Красненьківського СБК Іллінецької міської ради, зразковий аматорський фольклорний ансамбль «Вітерець» Миролюбівського СБК Піщанської селищної ради, зразковий аматорський фольклорний колектив «Цвіт папороті» Соболівської ДМШ, колективи від Гайсинської громади: народний аматорський фольклорний колектив «Рідня» і зразковий аматорський фольклорний колектив «Зозулята» Гайсинського МБК, народний аматорський фольклорний колектив «Калина» Кіблицького СБК, народний аматорський фольклорний колектив «Берегиня» Рахнівського СБК презентували українські народні пісні та обряди. Всі учасники заходу отримали від організаторів дипломи. За традицією, визнано кращий колектив, ним став народний аматорський фольклорний театр

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

«Господині» Красненьківського СБК Іллінецької міської ради, він отримав Перехідний приз Гната Танцюри. В рамках фестивалю відбулася подія неабиякого культурного значення - відкриття музею етнографії, фольклору та народних ремесел [8]. Варто зазначити, що організатори й учасники всіх заходів наголошували на важливості культурного фронту в боротьбі з ворогом скрізь лунали слова подяки нашим захисникам.

Попри російську агресію проходив і літературно-мистецький фестиваль VinBookFest, хоча в дещо зміненому форматі. В 2023році гаслом ювілейного X фестивалю було: «Книга – єднає! Вінниця – читає!». Відкриття фестивалю супроводжувалося музичним виступом оркестру військової частини 3008 Національної гвардії України. У межах фестивалю відбувалися такі заходи: нагородження лауреатів та переможців загальноміського конкурсу «Літературна премія «Золота Вежа»; відкрита дискусія «Читання: світло, укриття, зброя» за участю літераторів, видавців, громадських діячів; творчі зустрічі з відомими діячами: Мирославом Дочинцем, Валентиною Захабурою, Катериною Пилипчук, Інною Курило. На «Відкритому мікрофоні» виступали поети, письменники зі своїми авторськими творами. Авторські презентації книг вінницьких авторів та автограф-сесії проходили на виставці «Натхненні! Сильні! Незалежні!». Наймолодшим гостям пропонували ляльковy виставу «Гусеня» обласного театру ляльок. Відвідувачі івенту могли відвідати різні майданчики: локація для дитячих розваг, «Книжковий аванпост» – виставка-продаж книг від десяти українських видавництв; «Творча майстерня» - майстер-класи для дітей, уроки безпеки для дітей, арт- та фото-зони, плетіння маскувальних сіток. За час проведення фестивалю було зібрано 250 книг та кошти для військових, які проходили лікування та реабілітацію у вінницьких медичних закладах [19]. Мету фестивалю 2024р. організатори окреслили: «Популяризація української книги, сприяння культурному розвитку міста Вінниці та інтеграція внутрішньо переміщених осіб в нашу громаду». Захід розпочався з літературно-мистецького проєкту «Під спалах сирен та блискавиць». В програмі передбачено дводенний ярмарок, презентації книги архітектора Юрія Плясовиці «AVE VINNYTSIA» та проєкту «Вінницький пазл: історія мікрорайонів Вінниці», творчі зустрічі з вінницькими літераторами, різноманітні майстер-класи, а також поетичний батл.

За спостереженнями організаторів, заходи не були такими масовими, як до початку великої війни. На відміну від попередніх років вони із міркувань безпеки проходили в захищених локаціях. Попри це, їх відвідуваність свідчить про те, що на такі заходи є запит [14].

Фестивально-конкурсті івенти, що відбувалися в області впродовж перших двох з половиною років повномасштабної війни, не обмежуються названим списком. Перелік можна продовжувати: обласний фестиваль-конкурс театральних колективів «Театральний калейдоскоп», обласний конкурс солістів-вокалістів та читців «Зіркова мрія», обласний фестиваль учительської та учнівської творчості «Проліски надії, обласний фестиваль-конкурс «Дивоцвіти Вінницького краю» тощо.

Висновки. В час небезпеки, якою стала війна московії проти України, культурно-мистецькі заходи стали своєрідним символом і прикладом сили і незламності народу, віри в перемогу. Одним із дієвих культурних інструментом став фестивально-конкурсний рух, що активно застосовували на Вінниччині. Попри складнощі об'єктивного характеру тут продовжили довоєнну традицію організації заходів різних рівнів і статусів від міжнародних до районних. Разом з тим, кількісно переважали події міжнародного і Всеукраїнського рівнів завдяки підтримці державних інституцій, громадських організацій, іноземних партнерів. З'ясовано, що на Вінниччині збережено традицію організації музичних, хореографічних, фольклорних, театральних, літературно-мистецьких, фестивалів кіномистецтва, фестивалів національних культур, візуального мистецтва. З огляду на небезпеку, організатори змінювали формат заходів: пропонували дистанційні форми участі, змішані формати чи офлайн у нових безпечних локаціях.

Зазнавали корегування програми подій: від зменшення заходів в межах проєкту до перевершення пропозицій порівняно з довоєнним часом. Усі без винятку івенти мали національно-патріотичні ознаки: у гаслах, назвах подій, змісті програм, виступах учасників. Часто заходи оголошували благодійними, кошти спрямовувалися на

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

підтримку армії. Статистика відвідувань красномовно свідчила про важливість і культурно-мистецьких заходів й відгуки доцільність їх проведення.

Список використаних джерел

1. Безугла Р. Конкурсно-фестивальний рух в Україні в часи російсько-української війни. Збірник наукових праць. Сучасне мистецтво. Вип. 18. С. 9-18. URL: https://doi.org/10.31500/2309-8813.18.2022.269657 (дата звернення: 23.-8.2024).
2. Бурдейна-Публіка Т. В. Становлення і розвиток професійних форм музичного життя Вінниччини як складової культури Подільського краю: дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01. Львів, 2010. 284 с.
3. Відбувся відбірковий обласний дитячо-юнацький естрадний конкурс «Музична парасолька». URL: https://shargorod-miskrada.gov.ua/news/1683896978/ (дата звернення: 20.08.2024).
4. Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» . URL: https://rada.info/upload/users_files/04345658/dbe7b1f3195e21fa356e9b3b603dbf18.pdf (дата звернення: 24.08.2024).
5. Головне – не боятися жити. Фестиваль органної музики у Вінниці відбувається у повному форматі. CREDO Україна. 18.09.2023. URL: https://credo.pro/2023/09/355919 (дата звернення: 19.09.2024).
6. Іскра С. І. Соціокультурна діяльність Римо-католицької Церкви у контексті духовної культури Поділля : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 Львів, 2010. 208с.
7. Московічова Ю. О. Сучасні тенденції музичних фестивалів Вінниччини. Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2017. № 24. С. 126-133.
8. Обласний фестиваль ім. Гната Танцюри, присвячений 123-ій річниці від дня народження фольклориста. URL: https://www.vocnt.org.ua/event/tancyra (дата звернення: 23.08.2024).
9. Положення Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» . URL: https://rada.info/upload/users_files/04345658/dbe7b1f3195e21fa356e9b3b603dbf18.pdf (дата звернення: 24.08.2024).
10. Положення обласного конкурсу «Подільська весна – 2024». URL: https://drive.google.com/file/d/1jnOObub8LPnvpHfwpui9xbW_-4hVtHDC/view (дата звернення: 23.08.2024).
11. Положення про Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії імені Павла Вірського (2024р.). URL: https://culture.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/virskiy_polozhenya.pdf (дата звернення 23.08.2024).
12. Положення Про Міжнародний фестиваль-конкурс народного хорового співу імені В. І. Іжевського «Над Собом пісня дзвінко лине». URL: http://zomc.org.ua/zaproshue-ukrajina-ta-svit/item/3431-mizhnarodnyi-festyval-konkurs-narodnoho-khorovoho-spivu-imeni-v-i-izhevskoho-nad-sobom-pisnia-dzvinko-lyne (дата звернення: 22.08.2024).
13. Стартував фестиваль театрів ляльок «Подільська лялька» – 2023 у Вінниці. URL: https://vinbazar.com/news/kultura-i-sport/startuvav-festival-teatriv-lyalok-podilska-lyalka--2023-u-vinnitsii (дата звернення: 20.08.2024).
14. У Вінниці розпочався літературно-мистецький фестиваль VinBookFest. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3488480-u-vinnici-rozpocavsa-literaturnomisteckij-festival-vinbookfest.html (дата звернення: 23.08.2024).
15. Фестиваль «Музика в монастирських мурах»: попри війну. А наступний нехай буде після перемоги! Римсько-католицька церква в Україні. URL: https://rkc.org.ua/blog/2022/10/31/festyval-muzyka-v-monastyrskyh-murah-popry-vijnu-a-nastupnyj-nehaj-bude-pislya-peremogy/ (дата звернення: 19.08.2024).
16. Шаргородщина запрошує на обласний фестиваль національних культур «Всі ми діти твої, Україно!». URL: https://shargorod-miskrada.gov.ua/news/1715780660 / (дата звернення: 19.08.2024)
17. VIII Міжнародний двотуровий фестиваль-конкурс народного хорового співу ім. Віталія Іжевського «Над Собом пісня дзвінко лине». URL: https://vocnt.org.ua/event/igevskyi_2024 (дата зверненя: 20.08.2024).
18. IX фестиваль хореографічного мистецтва ім. Володимира Румянцева. URL: https://www.vocnt.org.ua/event/rumyancev_2024 (дата звернення: 18.08.2024).
19. X ювілейний фестиваль «VinBookFest». URL: https://flip.activitycenter.org.ua/nominant/h-yuvilejnyj-festyval-vinbookfest/ (дата звернення: 23.08.2024).
20. XI Міжнародний конкурс «Подільський водограй». URL: https://vodogray-vin.at.ua/ (дата звернення: 21.09.2024).

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

References

1. Bezugla, R. (2022). Competition and festival movement in Ukraine during the Russian-Ukrainian war. Collection of scientific works. Modern art. Issue 18. S. 9-18. Retrieved from: https://doi.org/10.31500/2309-8813.18.2022.269657 [in Ukrainian].
2. Burdeina-Publika, T.V. (2010). Stanovlennya I rozvytok profesiinyh form muzychnogo zhyttya Vinnychchyny yak skladovoi kultury Podilskogo krayu. Lviv. 284p. [in Ukrainian].
3. The selection regional children's and youth pop competition "Musical umbrella" took place. Retrieved from: https://shargorod-miskrada.gov.ua/news/1683896978/ [in Ukrainian].
4. All-Ukrainian Festival of Contemporary Song and Popular Music "Chervona Ruta". Retrieved from: https://rada.info/upload/users_files/04345658/dbe7b1f3195e21fa356e9b3b603dbf18.pdf [in Ukrainian].
5. The main thing is not to be afraid to live. The festival of organ music in Vinnytsia takes place in full format. (2023). CREDO Ukraine. Retrieved from: https://credo.pro/2023/09/355919 [in Ukrainian].
6. Iskra, S.I. (2010). Sochiokulturna diyalnist Rymo-katolychkoi Cherkvy u konteksti duhovnoi kultury Podillya. Lviv. 208p. [in Ukrainian].
7.Moskovichova, Yu.O. (2017). Modern trends of music festivals in Vinnytsia. Ukrainian culture: past, present, development paths. № 24. P. 126-133. [in Ukrainian].
8. Regional festival named after Gnata Tansyura, dedicated to the 123rd anniversary of the birth of the folklorist. Retrieved from: https://www.vocnt.org.ua/event/tancyra [in Ukrainian].
9. Regulations of the All-Ukrainian festival of modern song and popular music "Chervona Ruta". Retrieved from: https://rada.info/upload/users_files/04345658/dbe7b1f3195e21fa356e9b3b603dbf18.pdf [in Ukrainian].
10. Provisions of the regional competition "Podilska Vesna - 2024". Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1jnOObub8LPnvpHfwpui9xbW_-4hVtHDC/view [in Ukrainian].
11. Regulations on the All-Ukrainian Festival-Competition of Folk Choreography named after Pavlo Virskyi (2024). Retrieved from: https://culture.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/virskiy_polozhenya.pdf [in Ukrainian].
12. Regulations About the International Festival-Competition of Folk Choral Singing named after V.I. Izhevsky's "A song is ringing above you." Retrieved from: http://zomc.org.ua/zaproshue-ukrajina-ta-svit/item/3431-mizhnarodnyi-festyval-konkurs-narodnoho-khorovoho-spivu-imeni-v-i-izhevskoho-nad-sobom-pisnia-dzvinko-lyne [in Ukrainian].
13. The festival of puppet theaters "Podilska lyalka" - 2023 in Vinnytsia has started. Retrieved from: https://vinbazar.com/news/kultura-i-sport/startuvav-festival-teatriv-lyalok-podilska-lyalka--2023-u-vinnitsii [in Ukrainian].
14. VinBookFest literature and art festival has started in Vinnytsia. Retrieved from: https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3488480-u-vinnici-rozpocavsa-literaturnomisteckij-festival-vinbookfest.html [in Ukrainian].
15. Festival "Music in the monastery walls": despite the war. And let the next one be after the victory! Roman Catholic Church in Ukraine. Retrieved from: https://rkc.org.ua/blog/2022/10/31/festyval-muzyka-v-monastyrskyh-murah-popry-vijnu-a-nastupnyj-nehaj-bude-pislya-peremogy/ [in Ukrainian].
16. Shargorod region invites you to the regional festival of national cultures "We are all your children, Ukraine!". Retrieved from: https://shargorod-miskrada.gov.ua/news/1715780660/ [in Ukrainian].
17. VIII International two-round festival-competition of folk choral singing named after Vitaliy Izhevsky "The song is ringing above you." Retrieved from:https://vocnt.org.ua/event/igevskyi_2024 [in Ukrainian].
18. IX festival of choreographic art named after Volodymyr Rumyantsev. Retrieved from: https://www.vocnt.org.ua/event/rumyancev_2024 [in Ukrainian].
19. X anniversary festival "VinBookFest". Retrieved from:https://flip.activitycenter.org.ua/nominant/h-yuvilejnyj-festyval-vinbookfest/ [in Ukrainian].
20. XI International competition "Podilskyi Vodogray". Retrieved from: https://vodogray-vin.at.ua/ [in Ukrainian].

Про автора

Романчишин Василь Григорович, заслужений діяч мистецтв України, PhD культурології, професор, ректор, Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського», м. Київ, Україна, e-mail: romvag@meta.ua

About the Author

Vasyl Romanchyshyn, Honoured Artist of Ukraine, PhD in Cultural studies, professor, Rector of the Communal Higher Education Institution of Kyiv Regional Council «Pavlo Chubynsky Academy of Arts», Kyiv, Ukraine, e-mail: romvag@meta.ua

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)